

Oslo tingrett - TOSLO-2011-188627-1

Instans	Oslo tingrett - Beslutning.
Dato	2012-01-13
Publisert	TOSLO-2011-188627-1
Stikkord	22. juli-saken. Rettspsykiatrisk undersøkelse. Straffeprosessloven § 139 annet ledd, § 294.
Sammendrag	Tingretten besluttet å oppnevne nye sakkyndige til å foreta en ny rettspsykiatrisk undersøkelse av den terrorsiktede. (Sammendrag ved Lovdata.)
Saksgang	Oslo tingrett TOSLO-2011-188627-1 (11-188627MED-OTIR/05). Anket til Borgarting lagmannsrett, se LB-2012-16142.
Parter	Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Svein Holden, statsadvokat Inga Bejer Engh) mot A (advokat Vibeke Hein Bæra, advokat Geir Lippestad, advokat Tord Eskild Kvinge Jordet, advokatfullmektig Odd Ivar Aursnes Grøn).
Forfatter	Tingrettsdommer Wenche Elizabeth Arntzen.

Ved tingrettens beslutning 28. juli 2011 (TOSLO-2011-120995-1) ble avdelingssjef og spesialist i psykiatri Torgeir Husby og spesialist i psykiatri Synne Sørheim oppnevnt som sakkyndige for å utrede siktede As tilregnelighet. De sakkyndige avga sin skriftlige erklæring 29. november 2011. Den rettsmedisinske kommisjon uttalte i brev 20. desember 2011 at den ikke hadde vesentlige bemerkninger til erklæringen.

I brev 22. desember 2011 til påtalemyndigheten, siktedes forsvarere og de fornærmedes og etterlattes bistandsadvokater tok tingretten opp spørsmålet om oppnevning av ytterligere sakkyndige for å vurdere siktedes tilregnelighet. Uttalelsesfrist ble satt til 5. januar 2012. Påtalemyndigheten, siktedes forsvarere og en rekke bistandsadvokater har avgitt uttalelse. Det er også avholdt en saksforberedende konferanse med representanter fra påtalemyndigheten, forsvarerne og de koordinerende bistandsadvokatene. Saksforberedelsen har avdekket at spørsmålet om tilregnelighet vil stå sentralt under hovedforhandlingen.

Påtalemyndigheten har fremholdt at oppnevning av nye sakkyndige ikke er nødvendig, men har samtidig uttalt at dersom retten «eventuelt selv vurderer av eget tiltak at oppnevning av nye sakkyndige er påkrevet, vil ikke påtalemyndigheten motsette seg et slikt resultat». Forsvarerne har meddelt at «siktede [ikke] ønsker oppnevnt nye sakkyndige for å foreta en rettspsykiatrisk undersøkelse og avgi en ny rettspsykiatrisk erklæring». Av bistandsadvokatene svar fremgår det at det blant de fornærmede og etterlatte er ulikt syn.

Tingretten bemerker at det følger av straffeprosessloven § 294 at retten har et selvstendig ansvar for at saken blir fullstendig opplyst. Retten kan i den forbindelse beslutte å oppnevne nye sakkyndige ved siden av de først oppnevnte «når den finner det påkrevet», jf. straffeprosessloven § 139 annet ledd. I forarbeidene forutsettes det at adgangen til å oppnevne nye sakkyndige bare benyttes «i unntakstilfelle», jf. Ot.prp.nr.45 (1993-1994) side 9.

Retten finner det etter en helhetsvurdering påkrevet å oppnevne to nye sakkyndige for å vurdere siktedes tilregnelighet. Retten mener sakens helt spesielle og særdeles alvorlige karakter tilsier at tilregnelighetsspørsmålet bør utredes nærmere.

Det fremgår av påtalemyndighetens uttalelse 4. januar 2011 at ansatte ved, og rådgivende helsepersonell knyttet til, Ila fengsel ikke har observert tegn på at siktede er psykotisk. Videre er det i den offentlige debatt fra ulikt faglig hold reist kritikk mot den sakkyndige erklæringen som er avgitt. Retten har selv ikke hatt grunnlag

for å vurdere berettigelsen av denne kritikken. Disse omstendigheter taler for å la uavhengige sakkyndige foreta en ny utredning av siktedes tilregnelighet basert på det samlede bevismaterialet.

Påtalemyndigheten har anført at utfallet av straffesaken neppe vil bli påvirket av en eventuell sakkyndig erklæring med motsatt konklusjon av den som nå foreligger. Tingretten kan for sin del ikke foregripe utfallet av bevisvurderingen i tilknytning til siktedes tilregnelighet. Påtalemyndigheten og siktede synes så langt å ha inntatt ulikt syn på tilregnelighetsspørsmålet, og begge parter har bebudet vitneførsel om siktedes tilregnelighet/den rettspsykiatriske erklæringen. Det vil være svært uheldig, særlig av hensyn til de fornærmede og etterlatte, om det under hovedforhandlingen likevel skulle vise seg nødvendig av hensyn til sakens opplysning å innhente en ny sakkyndig utredning, med den konsekvens at saken må utsettes. Retten mener at det også har en egenverdi å innhente en «second opinion» om siktedes tilregnelighet uavhengig av om erklæringen vil få direkte betydning for sakens utfall. En ny utredning vil, uansett konklusjon, bidra til at tilregnelighetsspørsmålet blir ytterligere belyst og således styrke rettens avgjørelsesgrunnlag.

Påtalemyndigheten har videre anført at «observasjonssituasjonen av A er endret i betydelig grad», og at verdien av en ny utredning følgelig er usikker. Til dette vil retten bemerke at de nye sakkyndige vil få tilgang til blant annet videoopptakene fra politiavhørene av siktede, og dessuten til nedtegnelsene fra samtale mellom de allerede oppnevnte sakkyndige og siktede gjennom deres erklæring. De vil også ha anledning til å observere ham under hovedforhandlingen. Eventuelle metodiske svakheter ved begge de sakkyndige utredningene vil bli belyst under hovedforhandlingen og hensyntatt ved rettens bevisvurdering på vanlig måte.

Retten kan ikke se at det foreligger avgjørende hensyn mot å oppnevne nye sakkyndige, forutsatt at hovedforhandlingen kan avvikles som planlagt. At siktede motsetter seg en ny psykiatrisk utredning, finner retten ikke å kunne legge særlig vekt på. Den omstendighet at mange av de fornærmede ikke har ønsket en ny sakkyndig utredning, endrer heller ikke rettens syn.

Flere bistandsadvokater har bedt om at siktede legges inn til observasjon i psykiatrisk sykehus eller annet egnet undersøkelsessted i medhold av straffeprosessloven § 167. Siktede har motsatt seg slik innleggelse. Retten kan ikke beslutte innleggelse før også de sakkyndige er hørt, og vil komme tilbake til spørsmålet dersom det skulle vise seg nødvendig.

Retten har vært i kontakt med Agnar Aspaas og Terje Tørrisen, begge spesialister i psykiatri, som har sagt seg villige til å påta seg oppdraget og avgi erklæring før hovedforhandlingens oppstart 16. april. 2012. Kandidatene er foreslått av bistandsadvokat Mette Yvonne Larsen. Verken påtalemyndigheten eller andre bistandsadvokater har hatt innsigelser til at disse oppnevnes. I og med at siktede har motsatt seg oppnevning av nye sakkyndige, har forsvarerne ikke ønsket å komme med synspunkter på valg av nye sakkyndige. Agnar Aspaas og Terje Tørrisen er de eneste foreslåtte kandidatene som både har sagt seg villige til å påta seg oppdraget og som det ikke har kommet innvendinger mot.

Agnar Aspaas og Terje Tørrisen har begge solid klinisk og rettspsykiatrisk erfaring, og anses derfor godt egnet for oppdraget. Retten er ikke kjent med forhold som skulle gjøre dem inhabile i saken.

Mandat med frist til å avgi den rettspsykiatriske erklæringen vil bli fastsatt særskilt.

Slutning:

Spesialistene i psykiatri, Agnar Aspaas og Terje Tørrisen, oppnevnes som sakkyndige til å foreta en rettspsykiatrisk undersøkelse av siktede A.